

## מניעת זקיפת שווי הפרשת מעביד לקצבה אצל בעלי שליטה

כידוע, הפרשת מעביד לקופה לקצבה מעל "סכום התקרה" כמשמעותה בסעיף 3(ה3) לפקודה יוצרת הכנסה זקופה אצל העובד המתחייבת במס הכנסה ובדמי ביטוח לאומי<sup>1</sup>.

הפיכתה של הפרשת היתר של המעביד לקופה לקצבה הופכת את הקצבה ל"קצבה מוכרת" שהינה פטורה ממס הכנסה לפי סעיף 9א(ב1) לפקודה אצל מי שמלאו לו 60 שנה.

עם זאת, בעל השליטה בחברה שמקבל ממנה משכורות מעל "סכום התקרה" כמשמעותו בסעיף 3(ה3) לפקודה, היה מעדיף להימנע מלהתחייב בזקיפת שווי קצבה זו על פני קבלת הפטור בעתיד הרחוק. לא רק בשל המועד הרחוק בו יקבל פטור בגין "הקצבה המוכרת" אלא גם משום ששווי זקיפת הפרשה לקצבה מותר בניכוי בחברה רק לפי שיעור של 25% שחל בחברה בעוד שהיא מתחייב במס בשיעור השולי שיכול להגיע ל-48%.

החל מ-1.1.16 הוקטן "סכום התקרה" לפי סעיף 3(ה3) לפקודה מפי 4 מהשכר הממוצע לפי 2.5 מהשכר הממוצע, דבר שהגדיל את סכומי השכר לגביהם חלה הוראת זקיפת שווי.

הסכום הוקטן מסך של 37,040 ₪ [9,260=37,040] (השכר הממוצע לשנת 2015) X 4) לסך של 23,660 ₪<sup>2</sup> [9,464=23,660] (השכר הממוצע לשנת 2016) X 2.5). כלומר, הפרש השכר עליו חלה זקיפת שווי בגין הפרשת מעסיק לקופה לקצבה הוא 13,380 ₪ [37,040 - 23,660=13,380].

בשנת 2015 הפקדת המעביד מעל מכפלת שיעור הפרשת המעביד של 6% ב"סכום התקרה" של 37,040 ₪ יצרה הכנסה זקופה בעוד שבשנת 2017 הפקדת המעביד מעל מכפלת שיעור הפרשת המעביד של 6.5% (שיעור שיהיה בתוקף משנת 2017) בשכר הממוצע שעומד על 23,660 ₪ כאמור (במונחים של שכר ממוצע לשנת 2016) תיצור הכנסה זקופה.

כלומר, הפרשת מעביד לקופה לקצבה העולה על סך 1,538 ₪ החל משנת 2017 (במונחי שכר ממוצע לשנת 2016) [0.065x23,660=1,538], סכום הנמוך מהפרשת מעביד לקופה לקצבה בסך 2,222 ₪ [0.06 x 37,040= 2,222], תתחייב בזקיפת שווי.

<sup>1</sup> החיוב בדמי ביטוח לאומי הוא כל עוד סכום המשכורת אינה עולה על התקרה החייבת בדמי ביטוח (למשל, בשנת 2016 תקרת ההכנסה שמעליה אין חיוב בדמי ביטוח עמדה על משכורת חודשית של 43,240 ₪).

<sup>2</sup> סכומים אלו בתוקף לשנת 2016. תיקון 209 לפקודה - ס"ח 2511 התשע"ו 30.11.15, 238.

מכאן, כל מי שבחר להפחית את הפרשת המעביד לקופה לקצבה ואיתו את שווי הזקיפה יהיה חייב לשנות את הרכב השכר באופן שהפרשת המעביד לא תעלה על 1,538 ₪ (לפי מונחי שכר ממוצע לשנת 2016) כדי להימנע מיצירת הכנסה זקופה.

כיצד עושים זאת?

מי ששכרו החודשי עולה על 23,660 ₪ לקבע את השכר על סכום של 23,660 ₪ וכל תוספת מעליו תיחשב להחזר הוצאות או רכיבים דומים שאינם חייבים בהפרשה לקופה לקצבה. מאחר שעסקינן בבעל שליטה בחברה שיכול לעשות כבתוך שלו, אין מצבו דומה לעובד חיצוני המועסק בחברה מכיוון שכאן אין לעמוד על המשמר מבחינת אכיפת ההפרשה לקופה לקצבה.

**דוגמא: שינוי מבנה השכר לשם הקטנת "שווי זקיפת קצבה"**

משכורתו החודשית של אוריין, בעל שליטה בחברה, 35,000 ₪ בשנים 2015-2017. הפרשת החברה לקופה לקצבה היתה בתחילת 2016 בסך 2,100 ₪ [ $0.06 \times 35,000 = 2,100$ ] ללא כל הכנסה זקופה (משום שהפרשת המעסיק בסך 2,100 ₪ לחודש היתה נמוכה מסך של 2,222 ₪).

כיצד ישתנה סכום ההפקדה החל בשנת 2017 (הניחו שכר ממוצע לשנת 2017 בסך 9,464 ₪), כאשר שיעור ההפקדה גדל ל-6.5%.

**גדרש:**

- העובד מבקש שסכום שכרו החודשי בחברה 35,000 ש"ח לא ישתנה מבלי שייווצר אצלו "שווי זקיפת קצבה", וזאת על ידי הקטנת הפרשת המעביד לקופה לקצבה.
- כיצד תשתנה התשובה אילו אוריין לא היה בעל שליטה בחברה.

**פתרון**

- שיעור ההפקדה ייגזר מסכום הפקדת מעביד של 1,538 ₪ -  $[0.065 \times 23,660 = 1,538]$ .

סכום ההפקדה יחול רק על סך של 23,660 ₪, שהוא "סכום התקרה" כמשמעותו בסעיף 3(ה) לפקודה. מכאן, יש לקבוע את יתרת השכר בסך 11,340 ₪ -  $[35,000 - 23,660 = 11,340]$  כרכיב שאינו חייב בהפרשות סוציאליות כגון החזר הוצאות וכו'.

- יש קושי בהפחתת הפרשת המעביד מעבר למתחייב על פי חוק. החוק אינו מתיר להפחית את "שיעור ההפקדה" כמשמעותו בסעיף 3(ה) לפקודה. גם יצירת רכיבי שכר שאינם חייבים בהפרשה לקופה לקצבה אינה עולה בקנה אחד עם החוק. כך יוצא שכל הקטנה של הפרשת המעסיק לקופה לקצבה פוגעת בזכויות העובד על פי צו ההרחבה בקשר לפנסיית חובה או בחובות המעביד כלפי העובד והיא בניגוד לכל דין.

צו הרחבה בדבר הגדלת ההפרשות לביטוח פנסיוני במשק בהתאם להסכם המסגרת האמור<sup>1</sup> (להלן - **צו ההרחבה החדש**) מאמץ את הסכם המסגרת במלואו פרט לסעיפים טכניים 1 ו-8-5.

בתיקון 12 לחוק הפיקוח על קופות הגמל נקבע, כי מעסיק לא יוכל להתנות את תשלום הכספים לקופת גמל בעד עובדו ואת שיעור ההפקדה בעדו בכך שיופקדו בקופה מסוימת, בסוג מסוים של קופות או בקופה שיבחר העובד מתוך רשימה מסוימת של קופות. אם נקבעה בדין או בהסכם התניה על שיעור ההפקדות לקופת גמל בניגוד להוראות כאמור, יהיה העובד זכאי לשיעור ההפקדה **הגבוה** מבין השיעורים המרביים שהמעסיק עשוי להפקיד לזכות העובד לפי הוראות הדין או ההסכם, עד לתיקון הדין או ההסכם.<sup>2</sup>

בתיקון 16 לחוק הפיקוח על קופות הגמל<sup>3</sup> הוספה פיסקה (א3) לסעיף 20 לחוק הפיקוח על קופות הגמל. סעיף 20(א3) לחוק הפיקוח על קופות הגמל הותאם להוראות ההסכם, כאשר לפיו עד יום 30.6.16 שיעור ההפקדה יהיה שיעור ההפקדה למרכיב תשלומי המעסיק, **כפי שנקבע בדין או בהסכם לאותו סוג קופת גמל**. אולם בתקופה 31.12.16-1.7.17 שיעור הפקדת המעסיק יעמוד על 6.25% והחל מיום 1.1.17 הוא יעמוד על 6.50%.

בסוף התהליך של שתי הפעילות - זו של 1.7.16 זו של 1.1.17 - שבו יגדיל המעסיק את הפרשתו לקופה לקצבה ב-0.50% והעובד ב-0.50% ובסך הכל - ב-1%, תגדל ההפרשה הכוללת מ-17.50% ל-18.50%.

<sup>1</sup> צו זה נחתם ביום 23.5.16 ופורסם ביום 20.6.2016 בילקוט פרסומים 7287 התשע"ו וחל על כל העובדים והמעבידים בישראל. תחילת צו ההרחבה מיום 1.7.16. תחילת הוראה זו היא מיום 5.2.16, מועד תחילת תיקון מס' 12 לחוק הפיקוח על קופות הגמל.

<sup>2</sup> הוספה פיסקה (א1) לסעיף 20 לחוק הפיקוח על קופות הגמל הקובעת לאמור: "א1) נקבעה בדין או בהסכם התניה בניגוד להוראות סעיף קטן (א), ולפיה שיעור ההפקדה לקופה מסוימת או לסוג מסוים של קופות או לקופה שתיבחר מתוך רשימה מסוימת של קופות, יהיה גבוה יותר משיעור ההפקדה לקופות או לסוגי קופות אחרים, יהיה העובד זכאי לשיעור ההפקדה הגבוה מבין השיעורים שנקבעו כאמור, עד לתיקון הדין או ההסכם."

<sup>3</sup> תחילה ב-5.2.16. (תיקון 16 - ס"ח 2555 התשע"ו 16.6.16, 896).